

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
_____ 2026 року,
протокол № ____.

Ректор університету, голова вченої
ради, доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

_____ 2026 року
м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«МАТЕРІАЛЬНЕ ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
із спеціальності D9 Міжнародне право галузі знань
D Бізнес, адміністрування та право

м. Хмельницький
2026

РОЗРОБНИКИ:

Доцент кафедри міжнародного та
європейського права, доктор філософії з
права, доцент
29 січня 2026 року

Алла КІРИК

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри міжнародного та європейського прав
29 січня 2026 року, протокол № 8

Завідувач кафедри, кандидатка юридичних
наук, доцент
29 січня 2026 року

Світлана ЛОЗІНСЬКА

Декан юридичного факультету, кандидат
юридичних наук, доцент
29 січня 2026 року

Віктор ЗАХАРЧУК

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
_____ 2026 року, протокол № ____.

Голова методичної ради університету,
кандидатка наук з державного управління,
доцентка
_____ 2026 року

Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 3
2. Заплановані результати навчання	– 3
3. Програма навчальної дисципліни	– 4
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 6
4.1. Аудиторні заняття	– 6
4.2. Самостійна робота студентів	– 6
5. Методи навчання та контролю	– 6
6. Схема нарахування балів	– 7
7. Рекомендовані джерел	– 7
7.1. Основні джерела	– 7
7.2. Допоміжні джерела	– 8
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 9

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– D9 Міжнародне право
2. Код і назва спеціальності	– D Бізнес, адміністрування та право
3. Назва спеціалізації	– спеціалізація не передбачена
4. Назва дисципліни	– Матеріальне право Європейського Союзу
5. Тип дисципліни	– обов'язкова
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3,0/90
12. Форма семестрового контролю	– екзамен
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– Історія держави і права зарубіжних країн, Міжнародне публічне право
2) супутні дисципліни	– Інституційне право Європейського Союзу
3) наступні дисципліни	– Міжнародне економічне право
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	Загальні компетентності ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК-2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК-9. Здатність цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність. ЗК-11. Здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК-13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства
	Спеціальні компетентності СК-1. Здатність розуміти природу, динаміку, принципи організації

	<p>міжнародних відносин, форми та способи їх реалізації, типи та види міжнародних акторів, їх роль в сучасних міжнародних відносинах та міжнародній політиці.</p> <p>СК-2. Вміння характеризувати природу та джерела зовнішньої політики держави, еволюцію підходів до формування та здійснення зовнішньої політики, принципи організації системи зовнішньої політики та функціонування інститутів зовнішньої політики.</p> <p>СК-3 Здатність захищати національні інтереси власної держави за допомогою міжнародно-правових інструментів.</p> <p>СК-5. Уміння здійснювати юридичний аналіз та юридичну кваліфікацію явищ міжнародного життя на основі міжнародно-правових норм.</p> <p>СК-6. Уміння надавати юридичні висновки й консультації з питань міжнародного права, національного права України та інших держав; визначати юридичні ризики тих або інших зовнішньополітичних або зовнішньоекономічних ініціатив, підбирати шляхи їхньої мінімізації.</p> <p>СК-10 Уміння дотримуватися основних норм дипломатичного та ділового етикету, здатність враховувати фундаментальні особливості культури та менталітету представників іноземних держав.</p> <p>СК-12 Здатність характеризувати договірний та інституційний механізми правового регулювання європейської інтеграції; вміння аналізувати практику органів євроінтеграційних об'єднань, рішення Суду ЄС та національних судових установ держав-членів.</p> <p>СК-13 Уміння розуміти особливості міжнародно-правових явищ, прогнозувати основні напрямки розвитку міжнародного права.</p> <p>СК-14 Здатність адаптувати та використовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі.</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПРН-14 Здатність демонструвати необхідні знання та розуміння сутності й змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей національного права; міжнародного публічного і міжнародного приватного права; європейського права і права Європейського Союзу;</p> <p>ПРН-17 Уміння визначати історичний контекст формування державних та правових інститутів, ухвалення актів національного законодавства, права ЄС та міжнародного права</p>

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Основні свободи внутрішнього ринку Європейського Союзу

Поняття та значення внутрішнього ринку ЄС. Вільний рух товарів. Вільний рух осіб. Засади вільного пересування осіб у ЄС. Вільне пересування працівників у ЄС. Свобода заснування та руху послуг. Вільний рух капіталів та платежів. Поняття капіталу та руху капіталу. Свободи внутрішнього ринку ЄС та право третіх країн.

Тема 2. Митне право Європейського Союзу

Поняття митного права ЄС. Правове регулювання митного союзу ЄС. Загальний митний тариф: поняття, зміст, етапи формування, основні умови застосування. Митна територія ЄС. Основні митні режими. Основні нормативні акти, що регулюють торгівлю ЄС з третіми країнами.

Тема 3. Державні закупівлі

Правове регулювання державних закупівель. Принципи регулювання публічних закупівель в ЄС. Здійснення закупівель товарів, робіт та послуг за державні кошти в ЄС. Процедури закупівель. Кваліфікаційні критерії та критерії оцінки пропозицій.

Засоби правового захисту в сфері закупівель. Практика Суду ЄС щодо порушень у сфері закупівель

Тема 4. Антимонопольна політика ЄС та правове регулювання конкуренції

Антимонопольна політика та законодавство ЄС про свободу конкуренції. Завдання антимонопольної політики ЄС. Поняття та основні принципи права конкуренції ЄС. Угоди та інші дії, спрямовані на обмеження конкуренції. Відповідальність за порушення правил конкуренції ЄС. Судова практика у справах про картелі та державну допомогу.

Тема 5. Європейський валютно-економічний союз

Економічний та валютний союз: основні етапи формування. Економічний та валютний союз: поняття, правові аспекти, особливості функціонування. Інституції Європейського економічного та валютного союзу. Єдина валюта ЄС. Умови переходу держав-членів ЄС на єдину валюту. «Критерії конвергенції».

Тема 6. Фінанси та бюджет Європейського Союзу

Становлення системи власних ресурсів ЄС. Бюджетний процес в ЄС. Бюджетний контроль в ЄС. Видатки бюджету ЄС. Система регулювання та функціонування банківської системи в ЄС. Захист фінансових інтересів ЄС.

Тема 7. Податкове право ЄС

Податкове право Європейського Союзу. Джерела податкового права ЄС. Компетенція ЄС у сфері оподаткування. Основні види податків. Прямі та непрямі податки. Правові основи співробітництва податкових органів держав-членів. Боротьба з ухиленням від оподаткування.

Тема 8. Транспортне та екологічне право ЄС.

Транспортне право ЄС. Основи спільної транспортної політики Європейського Союзу. Правове регулювання морського, автомобільного, повітряного, залізничного транспорту в ЄС. Особливості здійснення комбінованих транспортних перевезень. Поняття і джерела екологічного права ЄС. Принципи екологічної політики.

Європейська зелена угода (European Green Deal). Співробітництво України та ЄС у сфері втілення Європейського зеленого курсу.

Тема 9. Трудове право та соціальна політика Європейського Союзу

Трудове та соціальне право ЄС. Компетенція ЄС у сфері соціальної політики. Рівність і недискримінація. Директиви щодо умов праці. Захист прав працівників у транскордонних ситуаціях. Соціальний діалог в ЄС.

Тема 10. Захист прав споживачів в ЄС.

Політика ЄС стосовно захисту прав споживачів. Правове регулювання політики захисту прав споживачів в ЄС. Загальна характеристика способів захисту прав споживача. Загальні способи захисту. Спеціальні способи захисту

Тема 11. Право інтелектуальної власності ЄС. Корпоративне право ЄС.

Законодавство ЄС з питань інтелектуальної власності. Торговельна марка ЄС. Гармонізація та уніфікація правового регулювання промислової власності. Європейська патентна система і патент ЄС. Авторське право Європейського Союзу. Корпоративне право ЄС. Юридичні особи за правом ЄС. Наднаціональні компанії в праві ЄС. Гармонізація корпоративного права ЄС.

Тема 12. Право зовнішніх зносин ЄС

Міжнародна правосуб'єктність ЄС. Спільні політики і напрямки діяльності ЄС. Простір свободи, безпеки та юстиції в межах ЄС. Політика ЄС щодо прикордонного контролю. Шенгенське право ЄС. Візова політика ЄС. Роль ЄС у боротьбі з міжнародною злочинністю та тероризмом

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом, що визначається у силабусі навчальної дисципліни.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються у силабусі навчальної дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань визначаються у силабусі навчальної дисципліни.

4.2. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає виконання завдань.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів зазначаються в силабусі навчальної дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентації.

На семінарських заняттях відбувається:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення тестових завдань;

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1. усне або письмове (у тому числі тестове у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
2. усне або письмове (у тому числі тестове у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot) опитування на семінарських заняттях;

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі екзамену.

Структура екзаменаційного білету включає 3 питання та 10 тестових завдань.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів за результатами навчання здійснюється за схемою, наведеною на рис.

Рисунок 1. – Схема нарахування балів

6.2. Обсяг балів, здобутих студентами під час лекцій, семінарських занять та самостійної роботи студентів визначаються у силабусі навчальної дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Договір про Європейський Союз від 07.02.1992 р. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_029/page
2. Європейське право: право Європейського Союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. - К. : Ін Юре, 2015 - Книга друга : Матеріальне право Європейського союзу/ В. І. Муравйов, К. В. Смирнова, І. В. Влялько та ін. - 456 с.
3. Коментар до Договору про функціонування ЄС, Договору про ЄС та Хартії основоположних прав ЄС. URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/komentar_do_dogovoru_pro_funkcionuvannya_yes.pdf
4. Муравйова В.І. Корпоративне право Європейського Союзу: підручник. К. : Юрінком, 2011. 704 с. URL:
5. Основи права Європейського Союзу : підручник / Т. М. Анакіна та ін. ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд. Харків, нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : Право, 2018. 456 с.
6. Трудове право Європейського Союзу : монографія / О. М. Рим. – Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2020. – 596 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_pravo/Trudovoye-pravo-ES.pdf

7.2. Допоміжні джерела

1. Dawson M. The Changing Substance of European Law. *European Constitutional Law Review*. 2024. Vol. 20, Issue 1. P. 42–65. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1574019624000233>.
2. Бурбика М.М., Смирнова Г.Ю. Фінансова система Європейського Союзу: переваги та проблеми розвитку. *Правові горизонти*. 2016. № 2(15). С. 125-131.
3. Галанюк, Я. С. Сучасна політика країн-членів європейського союзу щодо діяльності прикордонних служб у сфері охорони та захисту державного кордону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 21. С. 112-117.
4. Еннан Р. Є. Правова охорона інтелектуальної власності в Європейському союзі: передумови формування, сучасний стан, тенденції розвитку. *Часопис цивілістики*. 2012. Вип. 13. С. 110-119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chac_2012_13_24.
5. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. К. : Ін Юре, 2015. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u362/pravo_zovnishnih_znosin_ies.pdf
6. Кологойда О.В., Гарагонич О.В., Дорошенко Л.М. Корпоративне право Європейського Союзу : підручник. Київ : Видавництво Ліра-К. 2023. – 392 с. URL: https://jurkniga.ua/contents/korporativne-pravo-ievropeyskogo-soyuzu.pdf?srsId=AfmBOoo03m3Z8qiT2MWaHUddDgJs2y0Uo_9ekAkX7T5PJ83en1hsT79s
7. Кірик А.Ю. Особливості функціонування вільного руху товарів в Європейському Союзі. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 8. С. 64-67.
8. Лукач І. Історія становлення корпоративного права в європейських країнах континентальної системи права. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2013. № 91. С. 42-45.
9. Могильчук О. О. Деякі питання формування зовнішньополітичної функції ЄС за договором про Європейський Союз. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2015. Вип. 32(1). С. 60-64. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_32\(1\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_32(1)_15).
10. Мусієць Т. В., Лавріненко О. В. Вплив євро на перетворення національних валютних систем країн центральної та східної Європи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 17. С. 33-39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2011_17_10.
11. Податкове право Європейського Союзу як цінність : колективна монографія / Р. О. Гаврилук, П. С. Пацурківський, В. В. Хохуляк та ін.; за ред. проф. Гаврилук Р. О. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2024. 808 с.
12. Рим О. М. Предмет регулювання трудового права Європейського Союзу. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Юридичні науки*. 2018. Вип. 6. С. 255-262. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvilkau_2018_6_28.
13. Трудове право Європейського Союзу : монографія / О. М. Рим. – Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2020. – 596 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_pravo/Trudovoye-pravo-ES.pdf
14. Турченко, О.Г. і Сурма, А.С. 2025. Правові засади забезпечення екологічної політики та екологічної безпеки в ЄС. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. (Груд 2025), 72-82. DOI: <https://doi.org/10.31558/2786-5835.2025.2.8>.
15. Устименко В. А. Адаптація національного законодавства до права Європейського Союзу: основи, критерії, виміри стійкості : монографія. Київ : Академперіодика, 2025. 452 с.
16. Черняк О.Ю. Право споживача на захист в контексті адаптації національного законодавства України до законодавства ЄС. *Університетські наукові записки*. 2009. № 4 (32). С. 70-75.

17. Черняк О.Ю. Практика застосування альтернативних способів вирішення спорів у сфері захисту прав споживачів : досвід ЄС та проблеми запровадження в Україні. Приватне право і підприємництво. Збірник наукових праць. Вип. 11, 2012 р. / Редкол. : Крупчан О.Д. (гол. ред.) та ін. К. : Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва Академії правових наук України, 2012. С. 198-201.
18. Швидка Т. І. Халецька К.К. Шлях Європейського Союзу в регулюванні публічних закупівель. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 5, 2023, с. 157–160. URL: http://www.lsej.org.ua/5_2023/38.pdf
19. Швидка Т.І., Публічні закупівлі в Україні та ЄС: гармонізація стандартів. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. Випуск № 04, 2025, частина 1. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/08/71.pdf>

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Законодавство Європейського Союзу - <http://eur-lex.europa.eu/>
2. Європейська Комісія, Генеральний директорат з комунікацій - <https://europa.eu/>
3. Європейський парламент - <http://www.europarl.europa.eu/>
4. Європейська рада та Рада Європейського Союзу - <http://www.consilium.europa.eu/>
5. Європейська Комісія - <http://ec.europa.eu/>
6. Суд справедливості Європейського Союзу - <http://curia.europa.eu/>
7. Європейський центральний банк - <http://www.ecb.europa.eu>
8. Рахункова палата - <http://www.eca.europa.eu>
9. Представництво Європейського Союзу в Україні - https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk